

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
НАПНУ Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Національний університет
«Львівська політехніка»
Інститут права, психології та інноваційної освіти,
кафедра педагогіки та інноваційної освіти
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Черкаський національний університет ім.Б.Хмельницького**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І
ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ
ПРОСТОРИ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
V Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

4 листопада 2022 року

МУКАЧЕВО

УДК 373.2(063)

А 43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі : збірник тез доповідей V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 4 листопада 2022 р., Мукачєво / Ред.кол.: Т.І.Бондар (гол.ред.) та ін. – Мукачєво : МДУ, 2022. – 319 с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол №9 від «21» листопада 2022 р.)**

Рецензенти:

Фізеші О.Й. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Атрощенко Т.О. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

У збірнику вміщено тези доповідей V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають проблеми педагогічної освіти та розвитку особистості, використання новітніх технологій та інновацій в освіті, виховання особистості в контексті сучасної освітньої парадигми, особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань компетентнісного підходу в освітньому процесі, дидактико-методичного супроводу компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі, сучасного стану та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні, теорії і практики управління освітою, історії педагогіки.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Бондар Т.І. – д. пед. наук, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту.

Добош Олена Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Пинзеник Олена Мафтеївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фенцик Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Швардак Маріанна Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

ЗМІСТ
РОЗДІЛ 1

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ

<i>Михайло Барко</i>	11
РОЗВИТОК САМОСТІЙНОСТІ УЧНІВ У ДРУГОМУ КЛАСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	
<i>Наталія Башавець, Ірина Баранова</i>	14
ВПРОВАДЖЕННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ	
<i>Любов Біган, Маріанна Горват</i>	18
АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ІДЕЙ ТОЛЕРАНТНОСТІ В ДИСКУРСІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	
<i>Любомир Брижак</i>	23
ЗМІСТ ТЕРМІНОПОНЯТТЯ «НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ»	
<i>Мирослава Газдик</i>	26
ЗНАЧИМІСТЬ ПРАКТИЧНО-ДІЯЛЬНІСНОГО КОМПОНЕНТА У СФОРМОВАНOSTІ ГОТОВНОСТІ ДО МАЙБУТНІХ ОПЕРАТОРІВ З ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
<i>Любов Дольнікова</i>	31
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТРАКТУВАННЯ ВІДМІННОСТЕЙ ПРОЦЕСІВ ЗАСВОЄННЯ ЗНАТЬ ТА ОПАНУВАННЯ ВМІНЬ	
<i>Федір Загура, Наталія Муқан</i>	34
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ: ДОСВІД НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»	
<i>Людмила Керенович, Марія Кузьма-Качур,</i>	37
СПОСТЕРЕЖЕННЯ ТА СПОСТЕРЕЖЛИВІСТЬ ЯК ПЕДАГОГІЧНІ КАТЕГОРІЇ	
<i>Мирослава Кохан, Марія Кузьма-Качур,</i>	40
САМОКОНТРОЛЬ ТА ЕТАПИ ЙОГО ФОРМУВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	
<i>Крістіан Луца</i>	42
РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
<i>Аліна Мотря, Наталія Лалак</i>	45
ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ	
<i>Діана Синичка, Маріанна Горват</i>	50
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	
<i>Іванна Скоблей, Марія Кузьма-Качур</i>	55
ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ: СУТНІСНА	

УДК 373.3.091.2:373.3.041

Мирослава Кохан

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальності 013 Початкова освіта

Мукачівський державний університет

Марія Кузьма-Качур

канд.пед.н., доцент

доцент кафедри теорії та методики початкової освіти

Мукачівський державний університет

САМОКОНТРОЛЬ ТА ЕТАПИ ЙОГО ФОРМУВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Система природничо-наукової освіти у початковій школі в останнє десятиліття зазнала низки змін. Освітній процес, замість домінуючого формування природничо-наукових знань і предметних дій, спрямований на цілісний розвиток особистості здобувача освіти, його індивідуальності і самостійності, здатності до самонавчання.

Природничо-наукова освіта має багатий потенціал у вирішенні означеної проблеми. Це відбивається в цілях і змісті навчального матеріалу, діяльності, якою займаються учні на уроці (опис і зіставлення предметів і явищ природи, спостереження, експеримент, встановлення причинно-наслідкових зв'язків тощо), класних і позакласних формах організації освітнього процесу. Саме вивчення природознавства, на відміну від інших шкільних предметів, засноване на близькому, знайомому з повсякденного досвіду матеріалі, впливає на почуття здобувача освіти і викликає інтерес, що є сприятливою умовою формування навчальних дій самоконтролю і самооцінки. Контрольно-оціночні заходи, організовані на уроці, концентрують увагу учнів, допомагають їм краще зрозуміти досліджуваний об'єкт, дозволяють активізувати пізнавальний інтерес до навчання, створюють ситуацію успіху.

Науковці О. Васько, А. Колишкіна, В. Бутенко розглядають самоконтроль «як структурний компонент будь-якої навчальної діяльності, який включає в себе вміння людини перевіряти правильність і не правильність виконання кожного кроку власної діяльності: прогнозувати її мету; ускладнення які можуть виникнути при її досягненні; планувати шляхи досягнення мети;

діагностувати правильність виконання кожного її етапу; оцінювати досягнуте» [1].

Самоконтроль є складовим компонентом усіх видів освітньої діяльності молодших школярів і здійснюється на різних етапах її виконання. Важливо зазначити, що самоконтроль сприяє концентрації уваги за власними діями, результатами цих дій та їх регуляцією.

Науковець В. Глазова у своїх дослідженнях обґрунтовує такі етапи формування контрольної-оцінної діяльності учнів початкової школи [2]:

– 1-й, – пов'язаний з переходом від дошкільної до шкільної освіти (1-й клас). Здобувачі початкової освіти виконують дії за зразком, тому здійснюється поопераційний контроль. На цьому етапі в оцінній діяльності закладають основи двох видів оцінки: ретроспективної та рефлексивної;

– 2-й етап, – основний, на якому вдосконалюються форми і способи контролю й оцінки в умовах формування класного співтовариства (2-й клас – перше півріччя 4-го класу): вдосконалення роботи над поопераційним контролем освоєння способів діяльності і починається робота над формуванням другого виду контролю – рефлексивного, починається робота над прогностичною оцінкою;

– 3-й етап, – рефлексивний, що забезпечує перехід від початкової школи до основної (друге півріччя 4-го – 5-й клас). На цьому етапі здобувачі початкової освіти засвоюють повний цикл контролю й оцінки, на сформованість самоконтролю і самооцінки як індивідуальних здатностей, на сформованість основ навчальної самостійності для основної школи.

На думку В. Глазової повний цикл контрольної-оцінної діяльності учнів за підсумками початкового етапу освіти повинен включати: визначення того, що буде перевірятися (типологія завдань), складання завдань перевірки (у тому числі, з «пастками»), виділення складності завдань, створення зразка для перевірки завдання; характеристика помилок і висування гіпотез про їхні причини.

Таким чином, процес формування самоконтролю у здобувачів початкової

освіти відбувається поетапно і передбачає використання спеціальних прийомів самоконтролю.

Список використаних джерел

1. Васько О. та ін. Проблема формування умінь самоконтролю молодших школярів в теорії і сучасній освітній практиці. URL: https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9491/1/Vasko_ta_in_Statya.pdf
2. Глазова В. В. До питання про формування контрольних-оцінних умінь у молодших школярів у процесі навчальної діяльності. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/5805/1/Glazova.pdf>

УДК 378.015.31:159.942-043.86

Крістіан Луца

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки Мукачівський державний університет

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Наукові дослідження емоційного інтелекту почалися наприкінці ХХ ст. Перші праці по емоційному інтелекту починають з'являтися на початку 1990-х рр. Головною складовою для визначення терміну «емоційний інтелект» у психолого-педагогічній літературі стає розуміння неоднорідності поняття «інтелект», а саме здійснення інтелектуальних процесів за участю емоцій. Саме тому емоційний інтелект, як комплексне багатогранне утворення психіки, має власну структуру й функції. Насамперед, це здатність відмежовувати позитивні і негативні переживання, а також є знанням того, як змінювати свій емоційний стан з негативного на позитивний.

Для більш ширшого розуміння «емоційного інтелекту» варто звернути увагу на ключові, але базові поняття, як «емоції» та «інтелект». Емоції – це психічні стани й процеси людини, що відображають певне ситуативне переживання життєвих явищ, які обумовлені потребами суб'єкта. [6, с.120].

Тоді як «інтелект» – це комплексна система пізнавальних здібностей індивіда, що виявляє себе у здатності в швидкому і легкому темпі набувати нові

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>